

Pentti Morottaja  
Seitatie 3  
99980 Utsjoki

LAUSUNTO

2.8.2016

Maa- ja metsätalousministeriö  
PL 30  
00023 Valtioneuvosto  
kirjaamo@mmm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 220231, 30.6.2016 Dnro MMM023:00/2011

Tenojoki on ollut jo satojen vuosien ajan merkittävä ravinnon ja elinkeinon lähde meille saamelaisille. Tenojoen kalastus eri muodoissaan on tärkeä osa kulttuuriperinnettämme, jonka tulee säilyä. Nyt lausuntokierroksella olevalla uudella Tenon kalastussopimuksella poljetaan saamelaisten ja muiden utsjokelaisten oikeuksia kotiseutualueen maahan ja veteen. Sopimuksessa kiinteiden pyydysten käyttöä vähennetään ja rajoitetaan lähes minimiin, joka vielä osaltaan karsii paljon työtä vaativaa kalastusmuotoa. Samalla tuhotaan Tenojoen kalastuskulttuuriin kuuluvat pato- ja verkko-pyynnin perinteet ja osaaminen.

Sopimuksen perusteella Utsjoella asuvien paikkakuntalaisten oikeuksia halutaan rajoittaa merkittävästi, mutta samalla myönnetään lähes samat tai jopa paremmat oikeudet ulkopaikkakuntalaisille kesämökkintonttien omistajille. He olisivat muun muassa saamassa veneiden rekisteröimisoikeuden Tenolle tasavertaisuusperiaatteeseen vedoten. Tämä todennäköisesti kuitenkin lisäisi keinotekoisesti sekä mökkien omistajien että myös veneiden määrää ja siten myös kasvattaisi kalastuspainetta Tenojoen vesistöissä.

Tasavertaisuusperiaatteen mukaisesti sopimuksessa kesämökkien omistajilla olisi paikkakuntalaisten tapaan mahdollisuus saada yksi lupa koko kalastuskaudelle. Paikkakuntalaisten tilakirjoihin perustuva kalastusoikeus ei kuitenkaan oikeuta vapakalastukseen, kuten uudessa sopimuksessa tulisi olemaan kesämökkien omistajien osalta. Kun Tenojoen ja Utsjoen rannoille ryhdyttiin perustamaan asuintiloja 1700-1800 -luvulla, asukkaille annettiin maan lisäksi kalastusoikeutta niin, että tilasta tuli elinkelpoinen. Tuolloin kalastus tapahtui pelkästään kiinteillä pyydyksillä, joten tilakirjoihin merkitty kalastusoikeus ei tänäkään päivänä voi olla vapavälinein tapahtuvaa kalastusta. Näin ollen se, että Tenon kalastussopimuksessa puhutaan kalastusoikeudesta, joka olisi vapakalastusta, ei ole tilojen perustamisasiakirjoissa mainittua kalastusoikeutta eikä sitä näin ollen voi soveltaa millään osin vapakalastusoikeutena mihinkään vesistöön. Sopimuksen 2 § kohta 2: ”Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakituisesti asuva kalastuslain 4§ :n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija.” 2 Luku 5 § loppu: ”Suomessa myytävistä luvista enintään kolmasosan suuruinen kiintiö voidaan varata edellä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille, muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille.”

Tenon kalastussopimuksen tarkoituksena piti olla kalastuspaineen vähentäminen lohen suojelun nimissä. Nykyisellään sopimus on kuitenkin hyvin ristiriitainen. Sopimuksessa rajoitetaan vain rajajokiosuuden kalastusta, kun Norjalle kuuluvalla Tenojoen alaosalla saisi kalastaa entiseen malliin tai se olisi Norjan itse päätettävissä. Suomi tai toisin sanoen Utsjoen kunta ja sen alkuperäiset asukkaat maksaisivat yksistään Tenon lohen suojelun. Vaikka tilastot eivät sitä kerrokaan, niin Tenojokeen nousevat lohet pyydetään suurelta osin Norjan osuudella padoilla ja verkoilla. Tätä on todistettu jo vuosikymmenten ajan Tenojoen rannoilla. Tenon kalastussopimuksen tulisikin kattaa koko joen osuuden aina Karasjoen, lesjoen ja Inarinjoen latvoille saakka.

Uudella Tenon kalastussopimuksella ei ole merkittävää vaikutusta lohen suojeluun, vaan sopimuksella lähinnä järjestellään uudelleen Tenon kalastuksen eri muotoja.

## VAATIMUS

Vaadimme, että Tenon kalastussopimuksesta poistetaan 27 § 2 momentti: ”Karttaliitteeseen 2 merkityillä Alakönkään ja Yläkönkään alueilla on kalastus verkoilla ja padolla sallittu ainoastaan niille kalastajille, jotka ovat kalastaneet kyseisellä alueella kalastuskausien 2013-2015 aikana.” Tämä kieltäminen loukkaa yksityisen omistusoikeuden suojaamista käyttäen omaisuuttaan tasavertaisesti muiden osakkaiden kanssa pyydysyksiköiden sallimassa määrässä. Kiinteän pyydyksen käyttökielto laskee kiinteistön arvoa ilman kompensatiota.

Mikäli kyseessä on lohensuojelullinen tarkoitus, niin miksi kieltää verkkokalastus sellaisilta kalastusoikeuden omistajilta, jotka eivät ole sitä syystä tai toisesta harjoittaneet ja sallia sellaisille, jotka ovat sitä koko ajan harjoittaneet. Syynä verkkokalastuksesta pitäytymisessä on voinut olla esimerkiksi lohien suojeleminen, mutta tässä tapauksessa siitä rangaistaan. Jos kyseessä olevilla alueilla on niin merkittävä vaikutus Tenon lohien suojelulle, on verkkokalastus kiellettävä kaikilta, myös heiltä, jotka harjoittavat tai ovat harjoittaneet kalastusta kiinteillä pyydyksillä.

Uusi Tenon kalastussopimus tulee tällaisenaan hylättyä. Sopimuksen sisällöstä tulisi kuulla enemmän paikkakuntalaisia kalastusoikeuksien omistajia ja huomioida heidän esittämät muutokset siinä määrin kuin on kyse lohien suojelusta. Nykyisellään sopimus loukkaa yksityisen omistusoikeuden perustuslain sille suomaa suojaamista. Sopimus loukkaa myös saamelaisen oikeutta harjoittaa kulttuuriansa omalla kotiseutualueellaan.

Utsjoella 2.8.2016

Pentti Morottaja

Eläkeläinen, Utsjoki

Tila Suogisjalve 40 / Koivurinne 890-403-40-15 tilasta muodostettujen tilojen 890-403-40-20 Luossaluovvi I ja 890-403-40-21 Luossaluovvi II (1/2 omistaja)

Kaarina Morottaja

Eläkeläinen, Utsjoki

Tila Suogisjalve 40 / Koivurinne 890-403-40-15 tilasta muodostettujen tilojen 890-403-40-20 Luossaluovvi I ja 890-403-40-21 Luossaluovvi II (1/2 omistaja)